

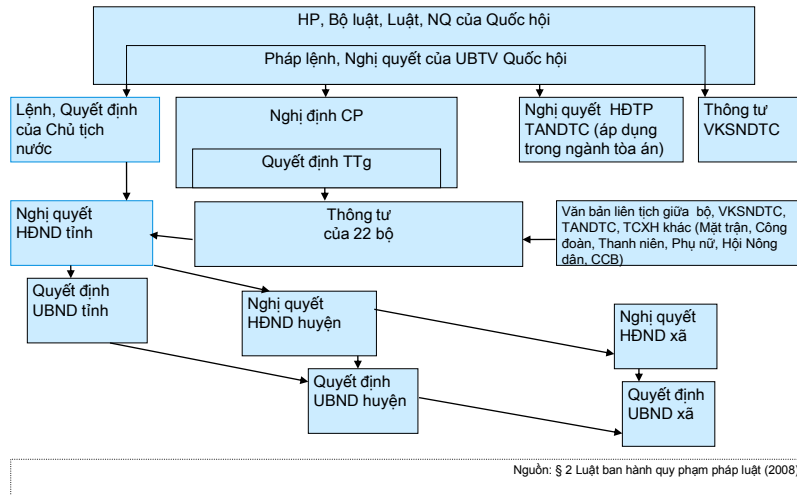
Pháp luật và phát triển

MPP6-L3

Khái niệm pháp luật

- Xem xét từ góc độ hệ thống quy phạm
 - Legal dogmatism => chủ nghĩa quy phạm => Luật thực định
- Xem xét từ góc độ một thể chế duy trì xã hội ổn định và phát triển
 - Các khuôn mẫu ứng xử được lặp lại, duy trì lâu dài
 - Các thiết chế thực thi
- Xem xét từ góc độ một dịch vụ công mà nhà nước phải cung cấp (luật pháp và trị an)

Nguồn pháp luật (1): Văn bản quy phạm pháp luật

12/2/2013

MPP6-L3

2

Nguồn pháp luật (2)

- Văn bản QPPL ≤ Văn bản pháp luật ≤ Văn bản điều hành, QĐ hành chính đơn lẻ
- Các nguồn pháp luật khác (?)
 - Ân lệ
 - Thông lệ, tập quán
 - Học thuyết pháp lý
 - Lương tâm, lẽ phải, lẽ công bằng

12/2/2013

MPP6-L3

3

Bản chất pháp luật

- Tùy theo góc nhìn
 - Thần quyền, luật tự nhiên
 - Khế ước xã hội
 - Tính giai cấp
- Các tương quan quyền lực đổi thay nhanh
 - Tập quyền và phân quyền
 - Rule by men, rule by law, rule of law: Nhân trị, Pháp trị tiến tới Pháp quyền

12/2/2013

MPP6-L3

4

Giải thích một số cặp khái niệm

- Pháp chế XHCN => chế độ pháp quyền
- Nguồn luật => quyền giải thích pháp luật => từ luật thể tục tới luật tự nhiên
 - Văn bản pháp luật (luật viết, luật thành văn)
 - Án lệ (thông luật, tiền lệ pháp)
 - Tập quán (tập quán pháp)
 - Học thuyết, lễ công bằng (cảm nhận công lý)

12/2/2013

MPP6-L3

5

Tư duy luật học

- Lập pháp, hành pháp và tư pháp
- Quan hệ pháp luật
- Chủ thể, địa vị pháp lý => [người]
- Khách thể => [quyền và nghĩa vụ]
- Tư duy khái quát hóa cao độ khi lập pháp
- Tư duy diễn giải khi áp dụng

12/2/2013

MPP6-L3

6

Tổng quan các lý thuyết luật học

- Thuyết diễn giải quy phạm => biện luận
- Thuyết đề xuất quy phạm
- Thuyết quy nạp
- Thuyết khái quát hóa, xây dựng chế định
- Thuyết xây dựng các định nghĩa
- Thuyết về các nguyên tắc của luật chuyên ngành

12/2/2013

MPP6-L3

7

Chức năng của pháp luật

- Các chức năng xã hội chung:
 - Định chuẩn ứng xử, tạo ra thói quen
 - Làm cho hành xử của người khác có thể dự báo trước được
 - Xác lập nghĩa vụ và quyền của các cá thể
 - Tạo nên giá trị, liên kết xã hội
- Thực thi chính sách của nhà nước

12/2/2013

MPP6-L3

8

Pháp luật và Phát triển

- Marx:
 - Nhà nước và pháp luật tương ứng với chế độ sở hữu về tư liệu sản xuất => pháp luật là thượng tầng phản ánh quan hệ sở hữu
- Weber:
 - Nhà nước và pháp luật hiệu quả => làm cho can thiệp của nhà nước vào đời sống kinh tế trở nên dự báo trước được => hạn chế cai trị tùy tiện => bảo đảm tự do sở hữu, tự do kế hoạch và tiệm cận công lý => pháp luật là hạ tầng đảm bảo cho kinh tế phát triển

Weber: “Pháp luật hiệu quả”

- Có tính khái quát cao
- Có khả năng áp dụng chung cho toàn xã hội
- Có hiệu lực bắt buộc phải tuân thủ đối với mọi chủ thể
- Có hệ thống công chức chuyên nghiệp và quan liêu thừa hành

Du nhập pháp luật Phương Tây vào Đông Á

- 1889 HP quân chủ lập hiến Nhật Bản => du nhập dân luật và thương luật Phương Tây
- Ảnh hưởng của dân luật Nhật Bản tới Hàn Quốc và Đài Loan
- Trung Quốc 1925 => BLDS 5 quyển 1931
- Du nhập pháp luật ở Việt Nam thời thuộc Pháp (1883, 1931, 1936-39)
- Tổng quan về hai hệ thống pháp luật dân sự và án lệ và ảnh hưởng của chúng ở Châu Á
 - Dân luật: Nhật Bản, Hàn Quốc, Đài Loan, Trung Quốc, VN, Indonexia
 - Án lệ: Hongkong, Singapore, Malaysia, Philippines, Ấn Độ
- Thảo luận Pistor & Wellons (1998): Vai trò của pháp luật và các thiết chế pháp lý trong sự phát triển của Châu Á 1960-1995
 - Tình huống nghiên cứu thêm: Pháp luật Trung Quốc và VN sau 2000

Nhìn nhận từ góc độ vi mô

- Thuyết vị lợi và luật
- Thuyết hiệu quả, cân bằng và luật
 - Ví dụ: Luật đình công, luật thuế
- Thuyết về chi phí giao dịch và luật
 - Ví dụ: Luật công ty, Luật hợp đồng, Luật tài sản
- Lý thuyết trò chơi và luật
 - Ví dụ: Giải quyết tranh chấp
- Hàng hóa công và luật
 - Ví dụ: Luật Bảo vệ môi trường, Luật SHTT
- Hiệu ứng mạng và luật
 - Ví dụ: Pháp luật liên quan đến thương hiệu, tiêu chuẩn, quy chuẩn
- Thông tin bất cân xứng và luật
 - Ví dụ: Luật bảo hiểm, chứng khoán
- Kinh tế học thể chế và luật
 - Ví dụ: thể chế cạnh tranh, chứng khoán, đăng ký thông tin

Thảo luận: Pháp luật cho mọi người

- Tổng quan: Cuốn sách này có nội dung gì?
- Phép màu ở Khu chợ Sewa Nagar (New Delhi) là gì?
- Bốn trụ cột của trao quyền pháp lý là gì?
- Vì sao trao quyền pháp lý là đường lối chính trị không ngoan và đường lối kinh tế hiệu quả?
- Nghị trình cho thay đổi: VN (hay địa phương các anh/chị) cần phải làm gì?

Bài tập tuần 1

Friedman nhận định rằng trong thế kỉ trước đây ông ta có thể chỉ có 3 từ dành cho các quốc gia chuyển đổi từ xã hội chủ nghĩa sang kinh tế thị trường. Đó là "*tự nhân hóa, tự nhân hóa, tự nhân hóa*". "*Tôi đã sai lầm*", ông nói: "*Hóa ra chế độ pháp quyền còn cơ bản hơn là tự nhân hóa*" (Milton Friedman trả lời phỏng vấn của Gwartney and Lawson 2002).

Anh/chị hiểu thế nào là chế độ pháp quyền. Theo anh/chị, việc xây dựng một chế độ pháp quyền ở Việt Nam có thể gặp những thuận lợi và khó khăn gì? Hãy minh họa qua một số khó khăn của người nghèo trong việc tiếp cận và thực hiện các quyền tài sản, lao động và kinh doanh của mình ở Việt Nam.